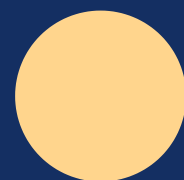

Digiosallisuuden edistäminen kuntouttavassa työtoiminnassa

OPAS KUNTOUTTAVAN
TYÖTOIMINNAN OHJAAJILLE

Tämä opas on suunnattu kuntouttavan työtoiminnan työntekijöille, ja sen tarkoituksena on tukea asiakkaiden digitaitojen tunnistamista ja vahvistamista. Opas tarjoaa käytännönläheisiä keinoja ja vinkkejä, joita pystyt hyödyntää joustavasti omassa työssäsi.

Oppaan alussa käsitellään digiosallisuuden käsitettä ja siihen liittyvää tukea. Sen jälkeen tutustutaan erilaisiin digiprofiileihin, jotka auttavat sinua ymmärtämään asiakkaiden lähtötason ja tarjoamaan heille sopivaa tukea digin käyttämiseen.

Opas sisältää myös harjoituksia, joiden avulla voit tukea asiakkaiden digiosaamista ja motivaatiota. Lisäksi oppaan lopusta löytyy luettelo hyödyllisistä palveluista Pohjois-Karjalan alueelta, joissa asiakkaat voivat kehittää digitaitojaan.

Toivon, että tämä opas tarjoaa sinulle arvokkaita työkaluja asiakkaidesi digiosallisuuden tukemiseen ja että se toimii hyödyllisenä apuna ohjaustyössäsi.

Opas on toteutettu Karelia-ammattikorkeakoulun opinnäytetyönä. Opinnäytetyön toimeksiantajana toimi Pohjois-Karjalan hyvinvointialue Siun soten ja Karelia-ammattikorkeakoulun kuntouttavan työtoiminnan maakunnallinen kehittäminen -hanke

Opas syntyi eri alojen ammattilaisten yhteistyönä. Vetovastuussa oli sosiaalialan opiskelija Katja Lamberg

**Euroopan unionin
osarahoittama**

**SIUN
SOTE**
POHJOIS-KARJALAN
HYVINVOINTIALUE

Karelia

01 DIGIOSALLISUUS JA KUINKA SITÄ VAHVISTETAAN

- Digiosallisuus
- Digiosallisuuden vahvistaminen

02 KANSALAISTAITOTASOT SIUN SOTEN KUNTOUTTAVASSA TYÖTOIMINNASSA

- Osaamismerkistö

03 ASIAKKAAN MOTIVOINTI JA TUKI

- Motivaatio
- Miten motivoida asiakasta
- Ohjaaja, digituen antajana
- Mistä digitukea asiakkaalle?
- Mistä digitukea ohjaajalle?
- Esimerkki oppaan hyödyntämisestä

04 DIGITAITOTASOT

- Digitaitotasot tutuksi
- Digitön
- Digiarka
- Digipärjääjä
- Digi-innostuja

05 HARJOITUKSIA

- Tervetuloa oppaan harjoituksia osioon!
- Digi-verkostokartta
- Digikarttapohja täytettäväksi
- Digikarttapohja esimerkki
- Ohjaajan apukysymykset
- Digipäiväkirja ohje
- Digipäiväkirja
- Digipäiväkirja esimerkki
- Kolme seuraavaa askelta
- Kolme seuraavaa askelta täytettäväksi
- Kolme seuraavaa askelta, esimerkki 1
- Kolme seuraavaa askelta, esimerkki 2
- Kolme seuraavaa askelta, esimerkki 3
- Muistiinpanot

06 OPPAAN TULOSTAMINEN JA LÄHTEET

- Oppaan tulostaminen
- Lähteet

01

DIGIOSALLISUUS JA KUINKA SITÄ VAHVISTETAAN

Digiosallisuudella tarkoitetaan yksilön kykyä hyödyntää käytössään olevia digilaitteita ja palveluita omaa arkeaan hyödyttävällä tavalla. Digiosallisuuden syntyyn tarvitaan yksilön kokemus siitä, että käytössä oleva teknologia ja digitaaliset palvelut tukevat hänen osallistumistaan yhteiskunnan toimintaan.

(Hänninen ym. 2022)

Digiosallistamisesta digiosallisuuteen

Digiosallisuus viittaa yksilön mahdollisuuksiin, motiiviin ja kykyyn käyttää digitaalisia palveluita ja teknologioita osana arkea, työelämää ja yhteiskunnallista osallistumista.

(Hänninen ym. 2021)

Digiosallistaminen tarkoittaa aktiivisia toimenpiteitä ja ratkaisuja, joilla pyritään edistämään digiosallisuutta, vähentämällä digikuiluja parantamalla saavutettavuutta sekä tukemalla erilaisten käyttäjäryhmien valmiuksia ja motivaatiota hyödyntää digitaalisia välineitä.

(Hänninen ym. 2021)

Käsitteet ja niiden merkitys muuttuvat ajan mittaan, ja osallistamisen käsitteestä on lähdetty siirtymään kohti osallisuuden käsitettä.

On kumminkin hyvä tiedostaa, että asiakas voi tarvita tukea ollakseen aktiivinen toimija, joten osallistamisen keinojakin tarvitaan jotta asiakkaan aktiivista toimijuutta saadaan heräteltyä

KYSYMYS POHDITTAVAKSI

Kuinka voisit edistää asiakkaiden digiosallisuutta omassa ohjaustyössäsi?

Missä asioissa toivot itse lisää tukea tai keinoja?

Monet yhteiskunnan palvelut ja toiminnot ovat jo muuttuneet tai ovat muuttumassa osittain tai kokonaan digitaalisiksi. Digitaitojen ja -laitteiden puuttuminen vaikeuttaa tai tekee palveluiden käytön jopa mahdottomaksi. Digiosallisuuden vahvistamisella pyritään siihen, että kaikki voisivat osallistua digitaaliseen maailmaan ja hyödyntää sen tarjoamia mahdollisuuksia. Sen avulla pyritään myös lisäämään osallisuutta ja hyvinvointia kaikilla elämänalueilla.

Digiosallisuuden vahvistaminen on erityisen tärkeää heikoimmassa asemassa oleville, joille digiosaaminen voi olla avain parempaan elämänlaatuun ja itsenäisempään asiointiin.

(THL 2023)

Kuinka voit ohjaajana vahvistaa digiosallisuutta:

Digiosaaminen

- Oppimisen mahdollistaminen
- Luo positiivinen ja rohkaiseva ympäristö
- Keskustele asiakkaan tavoitteista ja edistymisestä

Digipalvelut

- Auta havaitsemaan hyötyjä, jotka helpottavat arkea
- Kannusta ja rohkaise kokeilemaan erilaisia digipalveluita
- Auta asiakasta käyttämään palveluita tai ohjaa hänet sopivan digiavun luo

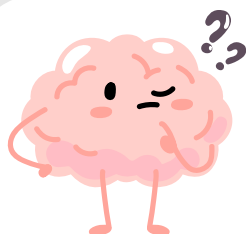
Digihyvinvointi

- Auta hyödyntämään omaa digiosaamista
- Rakenna positiivinen ja kannustava asenne digiin
- Kannusta aktiiviseen, tasapainoiseen ja monipuoliseen digiarkeen

Digitaalinen vuorovaikutus ja vaikuttaminen

- Tue digitaalista yhdenvertaisuutta
- Ohjaa digiyhteisöihin ja tarjoa digitukea mahdollisuuksien mukaan.

(THL 2023)

KYSYMYS POHDITTAVAKSI

Miten voit omalla ohjauksellasi madaltaa asiakkaan kynnystä käyttää digitaalisia palveluita?

02

KANSALAISTAITOTASOT SIUN SOTEN KUNTOUTTAVASSA TYÖTOIMINNASSA

Kansalaistason osaamismerkistö

Siun soten kuntouttavaan työtoimintaan luodaan palveluun istuva ja asiakkaiden tavoitteisiin sopiva digitaitojen kansalaistason osaamismerkistö.

Tarkoitus on mahdollistaa asiakkaille tarvittava digitaalinen osaaminen työhön tai opintoihin siirtymistä varten. Digitaitojen kansalaistaitotasoinen osaaminen tukee myös asiakkaiden valmiuksia selviytyä arjessa digitaalisten palveluiden käytön mahdollistuessa.

Tavoitteena on, että jatkossa kuntouttavassa työtoiminnassa olisi seuraava digitaitojen kansalaistason osaamismerkistö:

1. Tietokoneen peruskäyttö
2. Teams etätyökaluna
3. Sähköinen asiointi ja tunnistautuminen
4. Tietoturva ja turvallinen verkkoasiointi
5. Viestintätaidot ja tietoturvallisuus
6. Sähköiset sote-palvelut
7. Sähköiset työllisyyspalvelut

Osaamismerkistö luodaan osana EU:n osarahoittamaa Kuntouttavan työtoiminnan maakunnallinen kehittäminen -hanketta.

03

ASIAKKAAN MOTIVOINTI JA TUKI

Motivaatio on sisäinen voima, joka ohjaa kaikkea toimintaamme. Ohjauksessa se tarkoittaa sen ymmärtämistä, mikä asiakasta todella innostaa ja saa hänet toimimaan.

Motivaatio vaikuttaa keskeisesti oppimiseen, kehittymiseen ja osallistumiseen. Ilman motivaatiota voi olla vaikeaa päästä eteenpäin, saavuttaa tavoitteita, oppia uutta tai sopeutua muutoksiin.

(Lonka 2015)

Motivaatio voidaan jakaa karkeasti kahteen päätyyppiin:

Sisäinen motivaatio syntyy silloin, kun henkilö tekee jotain, koska hän itse kokee sen hyödylliseksi, mielekkääksi tai merkitykselliseksi

Tällöin henkilö toimii oman innostuksensa ja arvojensa ohjaamana, ilman tarvetta ulkopuolelta tuleviin kannustimiin

(Lonka 2015)

Ulkoinen motivaatio syntyy palkintojen tavoittelusta ja rangaistusten välttämisestä.

Tällöin henkilöä voivat kannustaa erilaiset määräajat tai suoritusarvioinnit, jotka tulevat hänen ulkopuoleltaan.

(Lonka 2015)

On hyvä muistaa, että motivaatio ei ole pelkästään sisäistä tai ulkoista, vaan se voi vaihdella tilanteen, ympäristön ja yksilön tarpeiden mukaan. Sen ymmärtäminen ja tunnistaminen on tärkeää, sillä motivaatio voi ilmetä monin eri tavoin asiakkaan toiminnassa.

Motivoituminen tapahtuu parhaiten silloin, kun yksilö kokee, että häntä kohdellaan autonomisena ja pystyvänä yksilönä. Samanaikaisesti yksilön on tärkeää tuntea olevansa osa ryhmää ja kykenevänsä antamaan muille itsestään jotain hyödyllistä. Itsemääräytymisteorian mukaan yksilöllä on tarve tuntea itsensä päteväksi ja muiden joukkoon kuuluvaksi.

(Lonka 2015)

KYSYMYS POHDITTAVAKSI

Mitkä tekijät motivoivat sinua?

Voisitko hyödyntää näitä asiakkaan motivaation tukemisessa?

Ohjaajan tärkeimpiä rooleja on toimia muutoksen mahdollistajana sekä motivaation herättäjänä.

- Mahdollistat luomaan turvallisen ja rohkaisevan oppimisympäristön.
- Herätät innostusta tuomalla näkyväksi digitaalisten hyödyt ja luomalla positiivisia kokemuksia.

Keskustelu motivoinin herättäjä

Asiakkaalta kannattaa kysyä avoimia kysymyksiä, jotka auttavat asiakasta tutkimaan ja oivaltamaan tarvittavia kehittämistarpeita sekä tukevat muutosprosessin edistämistä. Kysymykset voivat herättää uusia näkökulmia ja kyseenalaistaa vanhoja uskomuksia. Avoimien kysymysten ideana on, että asiakas puhuu enemmän, kuin ohjaaja.

Esimerkkejä kysymyksistä:

(Järvinen, M. 2014)

- Millaisia tunteita tai ajatuksia digitaaliset laitteet ja palvelut sinussa herättävät?
- Onko jotain digitaalista palvelua tai sovellusta, jota olet halunnut kokeilla?
- Mikä motivoisi sinua käyttämään digilaitteita?

Kuunteleminen motivoinnin tukena

Asiakkaan kuunteleminen on tärkeä osa motivointia. Pyri näyttämään ymmärrystä sekä reagoi asiakkaan kertomiin ajatuksiin ja tunteisiin. Heijastava kuuntelu, eli ohjaustapa, jossa ohjaaja toistaa asiakkaan tuottaman informaation omin sanoin, auttaa luomaan luottamusta ja osoittaa asiakkaalle, että hänen kertomansa asiat otetaan huomioon. Yhteenvedojen tekeminen ja tiivistäminen antaa asiakkaalle vaikutelman, että hänen mielipiteitään ja näkemyksiään kuunnellaan. Ohjaajana on tärkeää olla positiivinen ja antaa asiakkaalle positiivista palautetta pienistäkin edistymisen askeleista.

(Järvinen, M. 2014)

KYSYMYS POHDITTAVAKSI

Millaisilla keinoilla ohjaajana pyrit luomaan luottamuksellisen ja kannustavan ilmapiirin asiakkaan oppimisen tueksi, erityisesti silloin kun digitaidot aiheuttavat epävarmuutta?

Ammattilainen toimii usein työssään myös digitukijan roolissa. Digituki tarkoittaa henkilökohtaista opastusta digitaalisten palveluiden ja laitteiden käytössä. Sen tavoitteena on auttaa toimimaan itsenäisesti ja turvallisesti digiympäristössä.

Digituen antamisen eettisiä ohjeistuksia

Ohjaajan rooli ja vastuu

Ohjaajan ei tule tietää asiakkaan salasanvoja tai vahvan tunnistautumisen tietoja

Ohjaajan ei tarvitse tietää kaikkea etukäteen – ohjaustilanne on myös oppimisen hetki.

Asiakas on itse vastuussa omista laitteistaan ja käyttämistään palveluista

(DVV 2023)

Hyvä ohjaustapa

Ohjaa rauhallisesti, ystävällisesti sekä kannustavasti

Toimi kunnioittavasti tilanteissa, joissa joudun näkemään asiakkaan henkilökohtaisia tietoja.

Opastuksen tulee olla asiakkaalle sopivan tasoista, jotta hän voi ymmärtää opastuksen

(DVV 2023)

Ohjaajan osaamisen ylläpitäminen

Asiakkaiden lisäksi digikoulutusta ja tukea tarvitsevat myös ammattilaiset. Digitalisaatio on muuttanut sote-työtä ja vaatii uudenlaista osaamista. Työntekijöiden digiosaamisen päivittäminen on ensisijaisen tärkeää, jotta työntekijöiden digitaidot vastaisivat työssä olevia osaamistarpeita ja mahdollistavat työskentelyn yhä enemmän digitaalisoituvassa työyhteisössä.

(THL 2025)

KYSYMYS POHDITTAVAKSI

Millaisena digitukijana koet itsesi?

Pohjois-Karjalan alueelta löytyy paljon erilaisia toimijoita, jotka tarjoavat maksutonta sekä maksullista digitukea, neuvontaa ja koulutusta.

Alla niistä muutamia:

MAKSUTONTA

Pohjois-Karjalan Sosiaaliturvayhdistys ry,
Matalan kynnyksen digineuvonta
Tukea ja apua kaikenlaisiin digiasioihin

TSL Joensuun seudun opintojärjestö ry.
Tietotekniikka- ja digikursseja
eläkeläisille, työttömille ja maahanmuuttajille

Pohjois-Karjalan kirjastot
Neuvontaa kirjaston palveluihin ja laitteisiin
sekä oman laitteen peruskäyttöön

**MAKSULLISTA
JA MAKSUTONTA**

TSL Joensuun seudun opintojärjestö ry.
Korttelinörttien tietotekniikka- ja digineuvontaa
Neuvontaa digilaitteiden käyttöön ja ongelmatilanteisiin

Joensuun seudun kansalaisopisto
Kurssimuotoisia digitukea ja -opetusta

Karelia-ammattikorkeakoulu
Avoimen ammattikorkeakoulun opintojaksoja

Tältä sivulta löydät kootusti tietoa työntekijöille tarjottavista digituen palveluista ja kanavista.

Eduhouse

Tarjoaa jatkuvan verkko-oppimisympäristön työntekijöille

Työyhteisö

Työntekijänä kannattaa hyödyntää työyhteisösi osaamista ja tietotaitoa

Koulutukset

Organisaation järjestämät koulutukset ja perehdytykset tukevat työntekijän digivalmiuksia

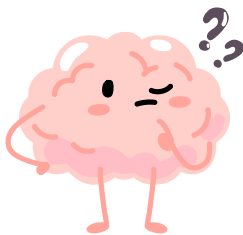
Esihenkilö

Esihenkilö tukee digitaidoissa ohjaamalla, rohkaisemalla oppimiseen ja varmistamalla, että kaikilla on tarvittavat taidot ja tuki arjen digityöhön.

Yhteistyötahojen koulutukset ja verkostot

Yhteistyötahojen verkostoja ja niiden tarjoaminen koulutusta ja tukea kannattaa hyödyntää

KYSYMYS POHDITTAVAKSI

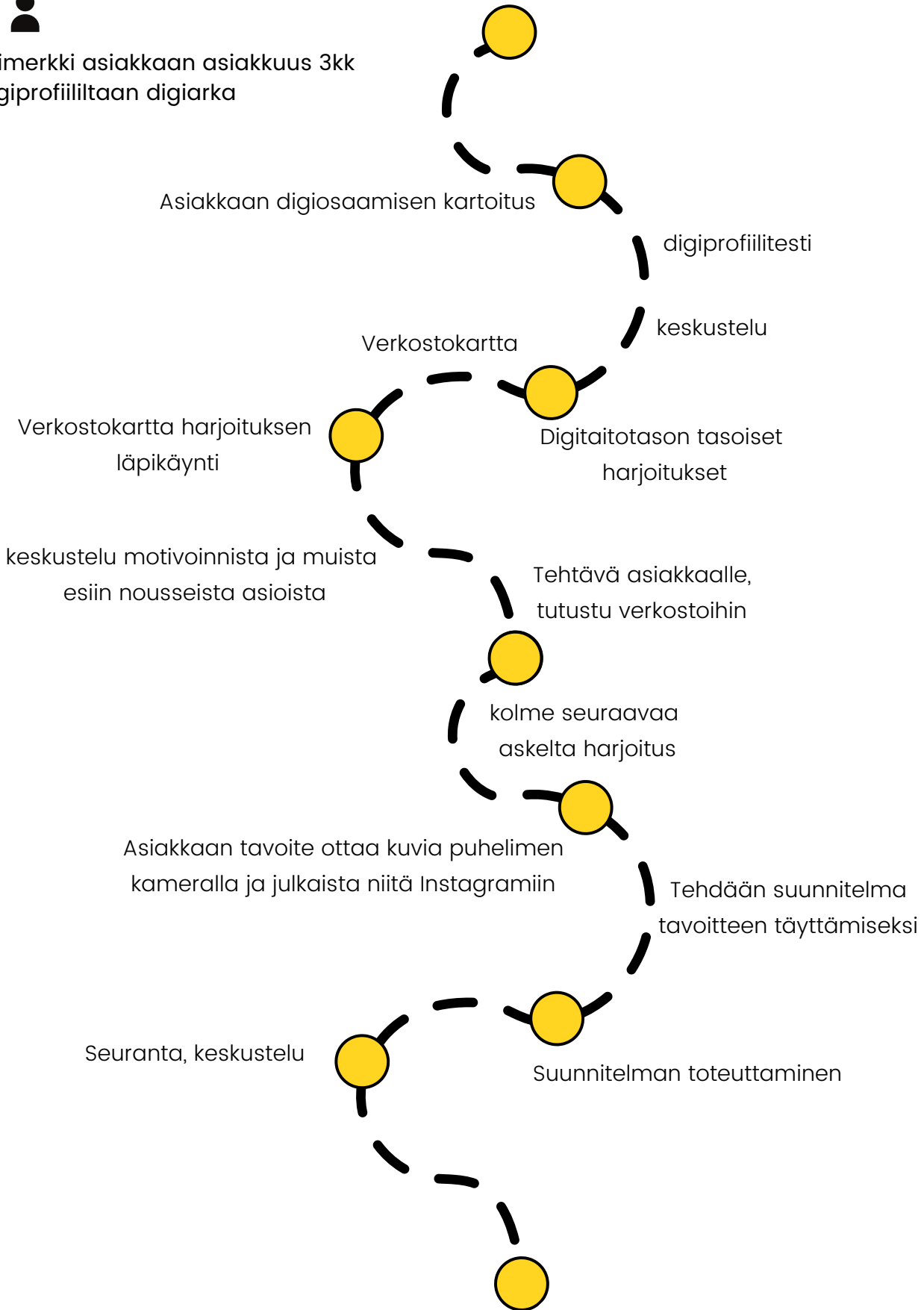
Missä digiasioissa voisit neuvoa työkaveria?

psst.. edellisellä sivulla asiakkaalle listatut digitukipalvelut sopivat myös työntekijän osaamisen kehittämiseen

Esimerkki asiakkaan asiakkuus 3kk
Digiprofiililtaan digiarka

Asiakkaan kuntouttavan työtoiminnan jakso alkaa

Asiakkaan kuntouttavan työtoiminnan jakso päättyy
Asiakas jatkaa harjoittelua itsenäisesti ja ohjatuissa palveluissa

04

DIGITAITOTASOT

SoTyDigi (eli Sosiaali- ja työllisyysalan digipalvelut ja etäohjaus pitkien välimatkojen maakunnassa) -hankeessa luotiin digitaitotasot, joiden avulla voidaan selvittää asiakkaan digiosaamisen taso.

Digitön

Digitaidot ovat erittäin vähäiset tai puuttuvat kokonaan

Digiarka

Vähäiset digitaidot, epävarma uusien asioiden kanssa

Digipärjäjä

Perusdigitaidot hallussa, mutta kokee mahdollisesti ennakkoluuloja uusia digipalveluita ja -laitteita kohtaan.

Digi-innostuja

Osa käyttää digilaitteita ja palveluita sekä kokeilee miellään uusia digipalveluita ja -laitteita

(SoTyDigi-hanke 2021-2023)

Asiakkaan digitaitotason selvittäminen on tärkeää jotta ohjaajana olisi helpompi tarjota sopivaa tukea ja ohjausta. Digitaalitotason selvittäminen auttaa myös asiakasta saamaan käsityksen omasta osaamisestaan ja kehityskohteistaan. Digitaalitotasokyselyyn pääset kolmella eri tavalla alla olevista kohteista.

Taitotasot ovat suuntaa antavia. Osa asiakkaista saattaa olla eri taitasojen välissä, tai taitotasoasteikkoa pätevämpiä digin käyttäjiä. On tärkeää huomioida, että asiakkaan itsearvioitu digitaalitotaso saattaa poiketa merkittävästi digitaalitotasokyselyn tuloksista sekä todellisesta taitotasosta. Seuraavilta sivuilta löydät tarkemmat kuvaukset eri digitaalitotasoista

Skannaa älylaitteen kameralla QR-koodi

Klikkaa alla olevaa linkkiä

[Tästä painamalla digitaalitotasokyselyyn](https://digitaitot.asokysely.wixsite.com/kysely)

Kirjoita hakukoneen osoiteriville:

<https://digitaitot.asokysely.wixsite.com/kysely>

psst.. Digitaalitotasokysely on kehitetty Karelia-ammattikorkeakoulussa osana kehittämistyötä, ja se on suunniteltu erityisesti ohjaustyön tueksi.

Digitöttömällä henkilöllä kokemusta erilaisten digilaitteiden käytöstä on kertynyt vähän tai ei ollenkaan, jolloin digitaalisten palveluiden ja laitteiden käyttö on haastavaa. Digittömällä voi olla älypuhelin, mutta sen käyttö rajoittuu puheluihin ja tekstiviesteihin. Henkilöllä voi olla tietokone, mutta sen käyttö on rajallista. Tämän takia laite voi jäädä täysin käyttämättä. Digitaiteiden oppiminen voi tuntua työläältä ja usko omaan osaamiseen vaikealta. Tämä voi vähentää innostusta ja halua opetella uutta.

Digitön henkilö voi tietoisesti vältellä digipalveluiden ja laitteiden käyttöä. Hänen voi olla vaikea ymmärtää niiden hyödyllisyyttä. Välttelyn taustalla voi olla ennakkoluuloja, pelkoja sekä taloudellisia tai sosiaalisia haasteita. Henkilöllä ei välttämättä ole verkkopankkitunnuksia tai muita sähköisen tunnistautumisen välineitä, mikä rajoittaa palveluiden saavutettavuutta ja käyttömahdollisuuksia.

(SoTyDigi-hanke 2021-2023)

MITEN TUKEA DIGITÖNTÄ?

SELVITÄ

asiakkaalla käytössä olevat digilaitteet.
mitä hän osaa jo ja mitä haluaisi oppia.
onko asiakkaalla käytössään
sähköisen tunnistautumisen välineet.

OHJAA

asiakasta suorittamaan kansalaistason
siun soten osaamismerkki.
tarvittaessa kuinka sähköisen
tunnistautumisen välineet voidaan
hankkia.
esimerkein, vaihe vaiheelta

HUOMIOI

oppiminen vaatii pitkäjänteisyyttä ja
ympäristön, jossa harjoittelu tuntuu
turvalliselta ja kannustavalta.
omien asenteiden vaikutus
asiakkaaseen

TUE

asiakasta käyttämään arjen kannalta
tärkeitä digitaalisia laitteita ja palveluita.
kokeilemaan digilaitteita ja -palveluita

AUTA

löytämään digitaalisten palveluiden ja
laitteiden tuomat hyödyt arjessa.
esim. etäpalvelut mahdollistavat
asiakaskäynnit lääkärin kanssa ja
asioinnin virastoissa ilman
matkustamista ja jonottamista.

KESKUSTELE

asiakkaan kanssa tarjolla olevista
digitukipalveluista (muutamia
löydät oppaan sivulta 13)
mahdollisista peloista digipalveluiden ja
laitteiden käyttöön liittyen.
Riskeistä, etenkin pankkitunnusten
jakaminen on suuri riski.

Digiarkaa henkilöä kuvaa rajalliset digitaidot ja mahdollisesti vanhentunut tietotekninen osaaminen, joka ei välttämättä vastaa nykyisiä opiskelu- tai työelämän vaatimuksia. Vaikka hän käyttäisi älypuhelinta, tietokonetta tai muita digilaitteita perustoimintoihin kuten viestintään ja tiedonhakuun, hän tarvitsee usein apua digipalveluiden ja laitteiden käytössä.

Epävarmuus teknologian käytössä johtaa siihen, että hän suosii perinteisiä asiointitapoja etenkin, jos hän on aiemmin kohdannut ongelmatilanteita tai huonoja kokemuksia. Myös sähköisten tunnistautumisvälineiden itsenäinen käyttö tuottaa usein haasteita.

(SoTyDigi-hanke 2021-2023)

MITEN TUKEA DIGIARKAA?

SELVITÄ

mitä osaa jo ja mitä hän haluaisi oppia.
onko asiakkaalla käytössään sähköisen tunnistautumisen välineet.

OHJAA

asiakasta suorittamaan kansalaistason siun soten osaamismerkki.
tarvittaessa kuinka sähköisen tunnistautumisen välineet voidaan hankkia.
asiakasta käyttämään palveluita itsenäisesti - älä tee puolesta

HUOMIOI

asiakkaan aiemmat kokemukset ja mahdolliset epävarmuudet – tue myönteistä asennetta.
digioppiminen on prosessi ja vaatii aikaa harjoittelulle
omien asenteiden vaikutus asiakkaaseen

TUE

asiakasta säännölliseen harjoitteluun
asiakasta kokeilemaan uusia digilaitteita ja -palveluita

AUTA

löytämään lisähyötyjä digitaalisista palveluista
asiakasta kehittämään jo olemassa olevia taitojaan

KESKUSTELE

asiakkaan kanssa tarjolla olevista digitukipalveluista (muutamia löydät oppaan sivulta 13).
mahdollisista peloista digipalveluiden ja laitteiden käyttöön liittyen.
Riskeistä, etenkin pankkitunnusten jakaminen on suuri riski.

Digipärjääjä hallitsee arjessa tuttujen digilaitteiden ja palveluiden käytön. Jos vastaan tulee teknisiä ongelmia, hän ei pysty välttämättä selvittämään niitä itsenäisesti. Digipärjääjällä on yleensä käytössään useita erilaisia digilaitteita. Henkilö voi kokea osaavansa kaiken tarpeellisen, minkä vuoksi taitojen puutteiden huomaaminen voi olla vaikeaa. Tämä voi vähentää kiinnostusta uuden oppimiseen.

Hän ei ole innokas kokeilemaan uusia digipalveluita, vaan suhtautuu niihin varauksella. Jos palveluiden kanssa tulee haasteita, hän saattaa lopettaa niiden käytön. Osaa käyttää sähköisen tunnistautumisen välineitä kohtalaisesti.

(SoTyDigi-hanke 2021-2023)

MITEN TUKEA DIGIPÄRJÄÄJÄÄ?

SELVITÄ

mitä hän haluaisi oppia lisää.
työelämän kannalta tarvittavien
digitaitojen kehittämistarpeet

TUE

asiakasta käyttämään arjen kannalta
tärkeitä digitaalisia laitteita ja
palveluita monipuolisesti.

OHJAA

digikursseille, joilla osaamista voidaan
laajentaa (muutamia löydät oppaan
sivulta 13.)
asiakasta suorittamaan kansalaistason
siun soten osaamismerkki.

ROHKAISE

oman osaamisen hyödyntämiseen
digiongelmiin ratkaisemisessa
asiakasta luottamaan omiin taitoihinsa
tuomalla esiin, mitä hän jo osaa.
uusien asioiden oppimiseen. Voit
hyödyntää tässä 3 seuraavaa askelta
harjoitusta, sivulta 30

HUOMIOI

että varaat riittävästi aikaa
uusiin asioihin tutustumiseen
asiakas ei välttämättä tiedosta
osaamisvajettaan, jos kokee
nykyisen osaamisensa riittäväksi.
omien asenteiden vaikutus
asiakkaaseen

KESKUSTELE

mahdollisista epävarmuuksista
digipalveluiden ja -laitteiden
käyttöön liittyen, kuten tietoturva tai
luottamus digipalveluihin

Digi-innostuja hallitsee digilaitteiden ja palveluiden käytön erinomaisesti. Hän osaa ratkaista itsenäisesti myös haastavampia teknisiä ongelmia. Omistaa useita erilaisia digilaitteita ja hän mahdollisesti käyttää niitä myös harrastuksissaan.

Vaikka henkilöllä on kokemusta digilaitteiden ja palveluiden käytöstä, voi osaaminen olla rajoittunutta työelämän kannalta. On innokas kokeilemaan uusia digipalveluita, mutta ymmärtää palveluiden riskit. Käyttää mieluummin digitaalisia palveluita. Osaa käyttää sähköisen tunnistautumisen välineitä hyvin.

(SoTyDigi-hanke 2021-2023)

MITEN TUKEA DIGI-INNOSTUJAA?

SELVITÄ

työelämän kannalta tarvittavien digitaitojen kehittämistarpeet
mitä hän haluaisi oppia lisää.

TUE

asiakkaan osaamisen kehittymistä ja monipuolistumista. Innostujan osaaminen voi olla rajallista työelämän kannalta.

OHJAA

itsenäiseen harjoitteluun tai digikursseille, joilla osaamista voidaan laajentaa (muutamia löydät oppaan sivulta 13.) asiakasta suorittamaan kansalaistason siun soten osaamismerkki.

ROHKAISE

asiakasta auttamaan muita digitaitojen harjoittelussa.
asiakasta verkostoitumaan

HUOMIOI

että asiakas voi mahdollisesti viettää liikaa aikaa, jopa huomaamattaan digilaitteiden äärellä. Käytä apuna digipäiväkirja-harjoitusta sivulta 27.
ohjaajan omien asenteiden vaikutus asiakkaaseen

KESKUSTELE

asiakkaan kanssa palveluiden käyttöön liittyvistä riskeistä, sillä liiallinen innostus saattaa johtaa uusien palveluiden haittojen aliarviointiin

05

HARJOITUKSIA

Tervetuloa oppaan harjoituksia-osiioon!

Tästä osiosta saat työkalupakkiisi muutaman harjoitteen, joita voit hyödyntää eri digitaitotasoisten asiakkaiden kanssa. Näiden harjoitteiden avulla asiakkaat pääsevät tutkiskelemaan omaa rooliaan digin käyttäjänä.

Osio sisältää seuraavat harjoitukset

Digi-verkostokartta

Työkalu, jonka avulla kartoitetaan digitaaliset tukiverkostot

Digipäiväkirja

Päiväkirjan avulla pystyy seuraamaan käytettyjä digilaitteita ja niiden parissa vietettyä aikaa.

Kolme seuraavaa askelta

Työkalu digitaitojen kehittämiseen, jossa asetetaan konkreettiset tavoitteet oppimiselle.

Huom!

Voit hyödyntää harjoitteita sellaisenaan tai soveltaa niitä tarkoituksen mukaan. Harjoitusten jälkeen on hyvä muistaa keskustella asiakkaan kanssa siitä miten harjoitus meni ja mitä tuntemuksia tekeminen on herättänyt.

Harjoitukset on luotu niin, että ne sopivat kaikille digitaitotasoille.

Jos jäit kaipaamaan lisää harjoituksia, kurkkaa nämä verkkosivustot

<https://yle.fi/aihe/digitreenit>

Ylen Digitreenit tarjoaa ohjeita ja vinkkejä digilaitteiden ja -palvelujen käyttöön

<https://digiraitti.valo-valmennus.fi/>

Digiraitti tarjoaa maksuttomia digikursseja arkeen, opiskeluun ja työelämään

<https://dvv.fi/digiturvallinen-elama>

Digiturvallinen elämä -pelin avulla opit digiturvataitoja helpolla ja hausalla tavalla

Digi-verkostokartta

Mitä

Digiverkostokartta on työkalu, jonka avulla kartoitetaan asiakkaan digitaaliset tukiverkostot – eli ketkä henkilöt, palvelut tai tahot auttavat häntä digiasioissa, asiakkaan käytössä olevat laitteet sekä oppimismotivaatio.

Miksi

Kartta auttaa ohjaajaa hahmottamaan asiakkaan digituen tarpeet, verkostot ja vahvuudet. Kartan avulla voidaan käsitellä digitaalisuuteen liittyviä tunteita ja kokemuksia sekä suunnitella yksilöllistä tukea huomioiden sekä käytännön tarpeet että tunnetason kokemukset.

Milloin

Karttaa kannattaa käyttää ohjauksen alkuvaiheessa sekä tilanteissa, joissa asiakkaan digitilanteesta halutaan saada kokonaiskuva. Sitä voi hyödyntää myös myöhemmin, kun arvioidaan annetun tuen vaikutuksia.

Harjoituksen kulku

Kirjoita nimesi kartan keskelle ja vastaa kartassa oleviin kysymyksiin.

psst.. Sivulta 24 löytyy ohjaajan apukysymykset

Seuraavaksi sijoita kirjoittamiesi asioiden perään symbooleita, jotka löydät tästä alhaalta

(esim. jos koet, että käytät liikaa aikaa älypuhelimien parissa ja se herättää negatiivisia tunteita, merkitse se ruksilla)

Punainen sydän tarkoittaa, että koet tämän asian mieluiseksi tai positiiviseksi

Keltainen kolmio tarkoittaa, että asia herättää sinussa epävarmuutta

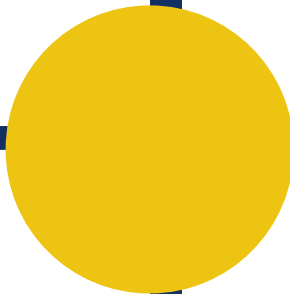

Musta ruksi kuvastaa negatiivista tunnetta laitetta tai asiaa kohtaan

Digikarttapohja

Keneltä saan tarvittaessa apua digihaasteisiini?

Mitä digilaitteita minulla on käytössäni?

Mihin käytän digilaitetta?

Mitä haluaisin oppia?

Digikarttapohja esimerkki

Keneltä saan tarvittaessa apua digihaasteisiini?

Elisa Omaguru

Keskustelupalstat

Siskon lapset

Naapuri

Perhe

Mitä digilaitteita minulla on käytössäni?

Tietokone (lähes käyttämättömänä kaapin perällä)

Tabletti

Älypuhelin

MINÄ

Videoiden katseluun
Uutisten lukemiseen

 Pankkiasiointiin

 Viranomaispalveluihin

Mihin käytän digilaitetta?

Videoiden editointia

Some

Mitä haluaisin oppia?

Ohjaajan apukysymykset

Voit hyödyntää alla olevia apukysymyksiä ohjatessasi asiakkaalle verkostokartta -hajoitusta

psst.. muistathan
lopuksi kysyä
Millaisia ajatuksia
tehtävä herätti?

Keneltä saan tarvittaessa apua digihaasteisiini?

Tiedätkö, mistä voi saada apua digihaasteisiin?

Onko sinulla ystäviä, perhettä tai kollegoita, jotka auttavat sinua tarvittaessa digitaalisissa ongelmissa?

Osaatko ottaa yhteyttä tekniseen tukeen, jos jokin laite tai sovellus ei toimi oikein?

Jos edistynyt käyttäjä, joka ei koe tarvitsevansa apua: koetko, että voisit auttaa muita digiasioissa? Millä tavoin voisit jakaa osaamistasi?

Mitä digilaitteita minulla on käytössäni?

Käytätkö muita digitaalisia laitteita, kuten älykelloa tai pelikonsolia

Mikä laite on sinulle tärkein päivittäisessä käytössä?

Onko sinulla jokin laite, joka on jäänyt käyttämättömäksi, miksi?

MINÄ

Tiedätkö, millaisia riskejä omien käyttäjätunnusten, salasanojen tai pankkitunnusten jakamiseen voi liittyä?

Mikä on mieluisin asia jota teet digin parissa, miksi?

Mikä on laitteesi tärkein käyttötarkoitus arjessasi?

Käytätkö digilaitteita viranomais- ja asiointipalveluihin?

Mihin käytän digilaitetta?

Onko jokin digitaalinen palvelu, jonka käyttäminen tuntuu vaikealta ja jota haluaisit oppia käyttämään paremmin?

Haluaisitko tutustua uusiin digilaitteisiin, mihin ja miksi?

Miten mieluiten opiskelen digitaalisia taitoja: itse kokeilemalla, videoiden avulla, toisen ohjeistuksella vai jollain muulla tavalla?

Mitä haluaisin oppia?

Digipäiväkirjan ohje

Mitä

Digipäiväkirja on yksinkertainen harjoitus, jonka avulla asiakas voi seurata käyttämiään digilaitteita ja niiden parissa käytettyä aikaa.

Miksi

Päiväkirjan avulla asiakas pystyy hahmottamaan, kuinka aktiivinen hän on erilaisten digilaitteiden parissa. Onko käyttö vähäistä, tasapainoista vai mahdollisesti jopa liiallista.

Milloin

Digipäiväkirjaa voi käyttää joustavasti:

- Kartoitusvaiheessa, kun halutaan saada yleiskuva asiakkaan digiarjesta
- Seurannan välineenä, kun arvioidaan osaamisen kehittymistä
- Motivoinnin tukena, jotta asiakas näkee oman edistymisensä konkreettisesti
- Keskustelun pohjana, kun mietitään tavoitteita ja seuraavia askelia digitaitojen harjoittelussa

Harjoituksen kulku

1. Tulosta päiväkirja (**tulosta tarvittaessa useampi**)
2. Kirjoita Kello-sarakkeeseen kellonaika, jolloin käytit laitetta (**esim. 8.00–8.15**)
3. Merkitse Laite-sarakkeeseen käyttämäsi laite (**esim. tabletti**)
4. Mitä tein -sarakkeeseen voit kertoa mihin käytit laitetta (**esim. videoiden katseluun**)
5. Fiilikset- sarakkeeseen voit ympyröidä sen emojiin, joka kuvastaa lähimmäksi tunteitasi kyseisen käyttökerran jälkeen
6. Kun olet merkinnyt kaikki päivän käyttökerrat, laske kokonaistuntimäärä ja merkitse se Käyttöaika yhteensä -kohtaan.
7. Kun harjoitus on tehty voit ohjaajana keskustella asiakkaan kanssa tuntemuksista liittyen harjoituksen tekemiseen

Emojit:

Onnellinen

Illoinen

Turhautunut

Surullinen

Ärsyyntynyt

psst.. Päiväkirjaa kannattaa täyttää useampana päivänä, etenkin jos digilaitteiden käytön määrä vaihtelee paljon eri päivinä

Digipäiväkirja

Päivämäärä _____

Kello

Laite

Mitä tein

Fiilikset

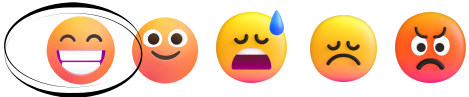
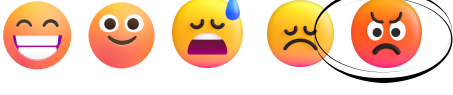

**Käyttöaika
yhteensä:**

Digipäiväkirja esimerkki

Päivämäärä 11.03.2025

Kello	Laite	Mitä tein	Fiilikset
<u>8 - 8:15</u>	<u>Puhelin</u>	<u>Katsoin uutiset Karjalaisesta</u>	
<u>8:50 - 9:15</u>	<u>Tabletti</u>	<u>Etsin aamupalavinkkejä</u>	
<u>10:30 - 11:30</u>	<u>Älykello</u>	<u>Tallensin juoksulenkin</u>	
<u>13:20 - 16</u>	<u>Tietokone</u>	<u>Katsoin Youtubea</u>	
<u>16:30 - 16:40</u>	<u>Puhelin</u>	<u>Etsin edullista ravintolaa</u>	
<u>16:50 - 17:20</u>	<u>Puhelin</u>	<u>Käytin mapsia (navigaattori)</u>	
<u>19 - 23:30</u>	<u>Tabletti</u>	<u>Katsoin Tiktokkia</u>	
<u>23:30 - 23:31</u>	<u>Puhelin</u>	<u>Laitoin herätyksen aamuksi 5:30</u>	

Käyttöaika
yhteensä:

9 tuntia ja 21 minuuttia

30

Kolme seuraavaa askelta

Mitä

Kolme seuraavaa askelta on työkalu digitaitojen kehittämiseen, jossa asetetaan konkreettiset tavoitteet oppimiselle.

Miksi

Harjoitus auttaa asiakasta ja ohjaajaa tunnistamaan kehitettävät digitaidot ja suunnittelemaan oppimista tavoitteellisesti. Se tukee itsearviointia, motivoi ja kannustaa ottamaan vastuuta omasta oppimisesta.

Milloin

Työkalua kannattaa hyödyntää erityisesti ohjauksen alkuvaiheessa tai silloin, kun oppimisen suunta ja tavoitteet kaipaavat selkeytystä.

Harjoituksen kulku

TAVOITE

Ensimmäisellä askeleella määrittelet mitä digitaitoja haluat parantaa.

SUUNNITELMA

Toisella askeleella asetat selkeät ja saavutettavissa olevat tavoitteet.

TOTEUTUS

Kolmannella askeleella laadit suunnitelman niiden toteuttamiseksi, kuten hyödyntämällä oppimateriaaleja, kursseja tai harjoittelemalla käytännössä.

Kolmannessa askeleessa on suositeltavaa sopia säännöllinen seuranta, jossa tarkastellaan yhdessä asiakkaan kanssa tavoitteiden edistymistä.

Kolme seuraavaa askelta täytettäväksi

TAVOITE

Empty rounded rectangular box for writing the goal.

SUUNNITELMA

Empty rounded rectangular box for writing the plan.

TOTEUTUS

Empty rounded rectangular box for writing the completion.

Kolme seuraavaa askelta, esimerkki 1

TAVOITE

Haluan oppia käyttämään sähköpostia

SUUNNITELMA

Sähköpostitilin luominen

Lähetää sähköpostia

Vastaa sähköpostia

vastata sähköpostiviestiin

Lähetää liitetiedosto

TOTEUTUS

Luodaan sähköpostitili yhdessä kuntouttavan työtoiminnan ohjaajan kanssa

Tutustutaan sähköpostiohjelmaan ja lähetetään ensimmäinen sähköposti sekä luetaan saapunut sähköposti.

Harjoitellaan sähköpostien lukemista ja lähettämistä itsenäisesti, tarvittaessa pyydetään apua

Kun perusviestin lähettäminen sujuu hyvin, opetellaan liitetiedoston lähettäminen

Jatketaan sähköpostin käyttämistä säännöllisesti, etsitään "kirjekaveri", jonka kanssa viestitellä.

Kolme seuraavaa askelta, esimerkki 2

TAVOITE

Haluan etsiä netistä ruokaohjeita

SUUNNITELMA

Käytän hakukonetta (esim. google.com)

Tutkin saamiani hakutuloksia

Valitsen nettisivun, jota tutkin tarkemmin (esim. valio.fi)

Selaan valitsemaani nettisivua ja valitsen sieltä mieluisan ruokaohjeen

TOTEUTUS

Etsin kaksi reseptiä viikossa

Suoritan hakuja eri laitteita käyttämällä (tabletti, älypuhelin tietokone, älykello)

Harjoittelen ruokaohjeen tulostamista ohjaajan kanssa

Kolme seuraavaa askelta, esimerkki 3

TAVOITE

Haluan oppia suunnittelemaan 3D-malleja

SUUNNITELMA

Suunnitteluohjelman valitseminen

Ohjelmaan tutustuminen

Ensimmäisen yksinkertaisen mallin luominen

Kohti edistyneempiä malleja

TOTEUTUS

Suunnitteluohjelman valitseminen muiden käyttäjien kokemusten perustella, esim. keskustelualueet

Ohjelman peruskomentoihin tutustumista testaamalla ja käyttöoppailla

Ensimmäisen mallin luominen esimerkiksi Youtube-videon ohjeistuksella

Säännöllistä ohjelman käyttöä kokeilemalla yrityksen ja erehdyksen kautta ja lisätietoa etsimällä

Kansalaisopiston kurssi

Muistiinpanot

A series of 20 horizontal black lines, evenly spaced, intended for writing notes. The lines are slightly wavy and extend across most of the page width.

06

OPPAAN TULOSTAMINEN JA LÄHTEET

01

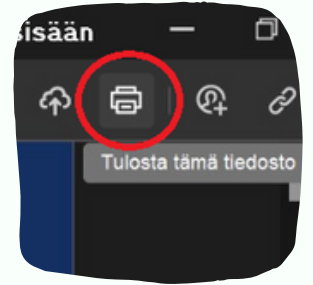
AVAA OPAS

Avaa PDF-opas PDF-lukuohjelmassa. Tämä oppaan kuvat ovat Adobe Acrobat Reader -ohjelmasta.

02

VALITSE TULOSTA

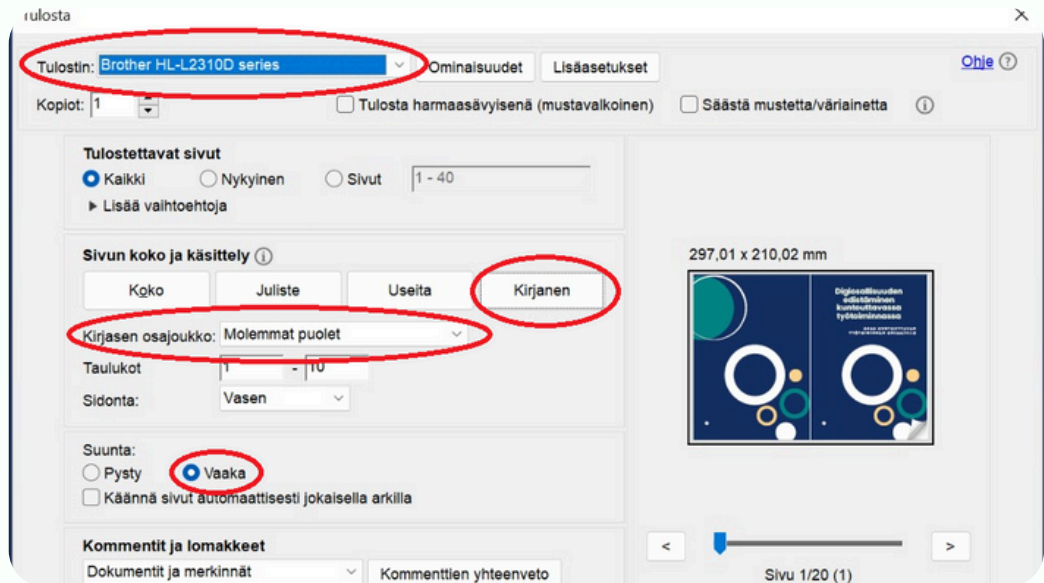
Klikkaa ylävalikosta tulostimen kuvaa (Tulosta tämä tiedosto) tai paina Ctrl + P.

03

TARKISTA JA ASETA TULOSET

1. Tulostin: valitse haluamasi tulostin.
2. Sivun koko ja käsittely: Valitse Kirjanen (Booklet).
 - Kirjasen osajoukko: Molemmat puolet
 - Suunta: Vaaka
 - Parhaan lopputuloksen saat tulostamalla oppaan värillisenä

04

TARKISTA ESIKATSELU JA TULOSTA

Varmista, että esikatselussa oppaan sivut näkyvät oikeassa järjestyksessä vihkona.

Klikkaa Tulosta (Print).

DVV digi- ja väestötietovirasto. 2023. Digituen eettinen ohjeistus
https://dvv.fi/documents/16079645/0/Digituen%20eettinen%20ohjeistus%20FI_2023.pdf/d20d67cf-34aa-c2a0-0e19-8d22d20bac47/Digituen%20eettinen%20ohjeistus%20FI_2023.pdf

Hänninen, Riitta & Karhinen, Joonas & Korpela, Viivi & Pajula, Laura & Pihlajamaa, Olli & Merisalo, Maria & Kuusisto, Olli & Taipale, Sakari & Kääriäinen, Jukka & Wilska, Terhi-Anna 2022. Digiosallisuus Suomessa. Teoksessa Kuusisto, Olli & Merisalo, Maria & Kääriäinen, Jukka (toim.). Digiosallisuus Suomessa. Helsinki: valtioneuvosto.

https://julkaisut.valtioneuvosto.fi/bitstream/handle/10024/163036/VNTEAS_2021_25.pdf?sequence=1&isAllowed=y

Järvinen M. 2025. Motivoiva haastattelu. Helsinki: Suomalainen Lääkäriseura Duodecim.
<https://www.kaypahoito.fi/nix02109>

Lonka, K. 2015. Oivaltava oppiminen. 1.painos Helsinki. Otava

Opintovoimala. 2025. Motivaation kirjo.
<https://opinvoimala.fi/sivu/4.2-motivaation-kirjo>

SoTyDigi. 2021-2023. Sosiaali- ja työllisyysalan digitaaliset palvelut ja etäohjaus pitkien välimatkojen maakunnassa-hanke.

<https://sotydigi.fi/wp-content/uploads/2023/11/Asiakasprofiilit.pdf>

THL, Terveyden- ja hyvinvoinninlaitos. 2023. Digiosallisuuden edistäminen.
<https://thl.fi/aiheet/hyvinvoinnin-ja-terveyden-edistamisen-johtaminen/osallisuuden-edistaminen/heikoimmassa-asemassa-olevien-osallisuus/osallisuuden-edistamisen-mallit/digiosallisuuden-edistaminen>

THL, Terveyden- ja hyvinvoinninlaitos. 2025. Digitaaliset sote-palvelut lisääntyvät – uudet suositukset ehkäisevät digisyrjäytymistä ja tukevat ammattilaisten työtä.

<https://thl.fi/-/digitaaliset-sote-palvelut-lisaantyyvat-uudet-suositukset-ehkaisevat-digisyrjaytymista-ja-tukevat-ammattilaisten-tyota>

